

|                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
|------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ECLI             | ECLI:NL:RVS:2017:2333                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Datum uitspraak  | 30 augustus 2017                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Inhoudsindicatie | Bij besluit van 15 november 2016 hebben gedeputeerde staten geweigerd aan het Havenbedrijf omgevingsvergunning te verlenen voor het bouwen van twee windturbines op het perceel kadastraal bekend Amsterdam, sectie K, nummers 3350 aan de Siciliëweg te Amsterdam in afwijking van het bestemmingsplan. |

Volledige tekst

201609963/1/A1.

Datum uitspraak: 30 augustus 2017

## AFDELING BESTUURSRECHTSPRAAK

Uitspraak in het geding tussen:

1. de naamloze vennootschap Havenbedrijf Amsterdam N.V. (hierna: het Havenbedrijf), gevestigd te Amsterdam,
2. Gemeente Amsterdam (hierna: de gemeente),
3. het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam (hierna: het college), appellanten,

en

het college van gedeputeerde staten van Noord-Holland (hierna: gedeputeerde staten), verweerder.

### Procesverloop

Bij besluit van 15 november 2016 hebben gedeputeerde staten geweigerd aan het Havenbedrijf omgevingsvergunning te verlenen voor het bouwen van twee windturbines op het perceel kadastraal bekend Amsterdam, sectie K, nummers 3350 aan de Siciliëweg te Amsterdam in afwijking van het bestemmingsplan.

Tegen dit besluit hebben het Havenbedrijf, de gemeente en het college beroep ingesteld.

Gedeputeerde staten hebben verweerschriften ingediend.

De Afdeling heeft de zaak ter zitting, gevoegd met zaken nrs. 201609961/1/A1, 201609962/1/A1, 201609964/1/A1 en 201700214/1/A1, behandeld op 11 mei 2017, waar het Havenbedrijf, vertegenwoordigd door D. Klaver, mr. J.E. Pannenman, L. de Vrij MSc, ir. J.G.M. van der Meer, B. Konnemen MSc en mr. M.M. Kaajan, advocaat te Amsterdam, de gemeente en het college, vertegenwoordigd door ir. B. van Beek en mr. B.A.J. Haagen, advocaat te Amsterdam, en gedeputeerde staten, vertegenwoordigd door mr. D. Westerwal, M. Eker, S.M.H. Willemsen en mr. A.F.P. van Mierlo, advocaat te Haarlem, zijn verschenen

## Overwegingen

1. Het Havenbedrijf heeft een aanvraag ingediend voor de bouw van 2 windturbines elk met een masthoogte van 80 m, een tiphoogte van 125 m en een productiecapaciteit van 3 MW aan de Siciliëweg te Amsterdam. De totale productiecapaciteit is 6 MW.

Gedeputeerde staten hebben geweigerd hiervoor vergunning te verlenen, omdat de aanvraag niet voldoet aan de in de Provinciale Ruimtelijke Verordening 2016 (hierna: PRV) neergelegde voorwaarde, dat het bouwen of opschalen van één windturbine niet eerder geschiedt dan na verwijdering van ten minste twee andere windturbines op het grondgebied van de provincie en dat daartoe op grond van de Uitvoeringsregeling "verdeelprocedure herstructurering Wind op Land" (hierna: de Uitvoeringsregeling) een overeenkomst tussen de aanvrager en de eigenaren van de te verwijderen windturbines moet worden overgelegd. Verder hebben gedeputeerde staten aan de weigering ten grondslag gelegd dat niet is voldaan aan de voorwaarden dat de windturbines in een lijnopstelling van minimaal zes windturbines worden geplaatst. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college kunnen zich hiermee niet verenigen.

2. Op deze zaak is de Crisis- en herstelwet van toepassing.

3. De regelgeving die ten grondslag ligt aan de hierna volgende rechtsoverwegingen, is opgenomen in de bijlage bij deze uitspraak.

## ontvankelijkheid

4. Gedeputeerde staten brengen naar voren dat de gemeente noch het college belanghebbende is bij het besluit, zodat hun beroep niet-ontvankelijk is.

4.1. Een publiekrechtelijke rechtspersoon, zoals een gemeente, kan belanghebbende zijn in de zin van artikel 1:2, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). Daarvoor is van belang of vermogensrechtelijke belangen van deze rechtspersoon bij het besluit zijn betrokken waardoor een eigen belang van deze rechtspersoon rechtstreeks door het bestreden besluit is geraakt. Gebleken is dat de gemeente eigenaar is van de percelen. Als gevolg van het besluit tot weigering kunnen geen windturbines op deze percelen worden gebouwd, hierdoor wordt het vermogensrechtelijke belang van de gemeente geraakt. Gelet hierop is de gemeente belanghebbende bij het besluit.

4.2. Ingevolge artikel 1:2, tweede lid, van de Awb, worden ten aanzien van bestuursorganen, de hun toevertrouwde belangen als hun belangen beschouwd. Een belang is aan een bestuursorgaan toevertrouwd als een wettelijk voorschrift aan dit bestuursorgaan een bevoegdheid tot behartiging van dit belang toekent. De ruimtelijke ordening van het

grondgebied van een gemeente is een mede aan het college van burgemeester en wethouders toevertrouwd belang. Dit volgt onder meer uit artikel 2.4, eerste lid, van de Wabo, gelezen in verbinding met artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 3°, van de Wabo. De omstandigheid dat in de Elektriciteitswet gedeputeerde staten als bevoegd gezag zijn aangewezen over besluitvorming over aanleg of uitbreiding van een productie-installatie voor opwekking van duurzame elektriciteit met behulp van windenergie met een capaciteit van ten minste 5 maar niet meer dan 100 MW, maakt dit niet anders. Niet is uitgesloten dat de beslissing om de plaatsing van windturbines op de percelen te weigeren gevolgen kan hebben op de ruimtelijke ordening, waaronder de transitie naar duurzame energie door middel van windturbines kan worden begrepen, van het grondgebied van de gemeente. Gelet op het vorenstaande is het college belanghebbende bij het bestreden besluit.

beroep

5. Het Havenbedrijf en het college betogen dat het in artikel 32 van de PRV neergelegde verbod om windturbines te bouwen buiten toepassing moet worden gelaten. Daartoe voeren zij aan dat het verbod en de voorwaarden die in artikel 32, vierde lid, worden gesteld aan het opheffen van het verbod tot het realiseren van windturbines in de herstructureringsgebieden, in het bijzonder de voorwaarden gesteld onder a, g en j, en de in de Uitvoeringsregeling neergelegde voorwaarde in artikel 1, aanhef en onder a, in strijd zijn met hogere regelgeving.

de betwiste provinciale regeling

6. Artikel 32 van de PRV luidt:

" 1. Een bestemmingsplan voorziet niet in bestemmingen en regels die het bouwen of opschalen van een of meer windturbines mogelijk maken.

[...]

4. In afwijking van het eerste lid mag een bestemmingsplan buiten het op kaart 9 en op de digitale verbeelding ervan aangegeven windgebied Wieringermeer bestemmingen en regels bevatten die het bouwen of opschalen van een of meer windturbines mogelijk maken, waarbij:

a. het bouwen of opschalen van één windturbine niet eerder geschiedt dan na verwijdering van ten minste twee andere windturbines op grondgebied van de provincie;

[...]

g. de windturbines op minimaal 600 meter afstand worden geplaatst van gevoelige bestemmingen en in geval van bijzondere lokale omstandigheden normen als bedoeld in artikel 3.14a, derde lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer worden vastgesteld conform de daarvoor gestelde voorschriften in de Provinciale Milieuverordening Noord-Holland;

[...]

j. de omgevingsvergunning niet tot gevolg heeft dat in totaal meer dan 685,5 Megawatt windenergie op grondgebied van de provincie ruimtelijk mogelijk wordt gemaakt.

[...]"

Artikel 3 van de Uitvoeringsregeling luidt:

"1. Een aanvraag bevat tenminste de volgende gegevens:

[...]

h. een overeenkomst tussen de aanvrager en de eigenaren van de te verwijderen windturbines waaruit blijkt dat tijdig aan het bepaalde in artikel 32, vierde lid, sub a, Provinciale Ruimtelijke Verordening zal worden voldaan;

[...]"

exceptieve toetsing

7. De vraag naar de verbindendheid van algemeen verbindende voorschriften wordt door de rechter exceptief getoetst. Deze toetsing houdt in dat de rechter een niet door de formele wetgever gegeven voorschrift buiten toepassing dient te laten, indien dit voorschrift in strijd is met een hogere regeling. Een zodanig voorschrift kan voorts wegens strijd met een algemeen rechtsbeginsel buiten toepassing worden gelaten indien het desbetreffende overheidsorgaan, in aanmerking genomen de feitelijke omstandigheden en de belangen die aan dit orgaan ten tijde van de totstandbrenging van het voorschrift bekend waren of op grond van deugdelijk onderzoek behoorden te zijn, in redelijkheid niet tot vaststelling van dat voorschrift heeft kunnen komen. De rechter heeft echter niet tot taak om de waarde of het maatschappelijk gewicht dat aan de betrokken belangen moet worden toegekend, naar eigen inzicht vast te stellen. Het is aan het regelgevend bevoegd gezag de verschillende belangen en de feiten en omstandigheden die bij het nemen van een besluit inhoudende algemeen verbindende voorschriften betrokken zijn, tegen elkaar af te wegen.

gemeentelijke autonomie

8. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college betogen dat de betwiste provinciale regeling in strijd is met de gemeentelijke autonomie. Zij wijzen in dit verband op het beginsel van lokale economie zoals dat is neergelegd in de artikelen 3 en 4, derde en vierde lid, van het Europees Handvest inzake lokale economie (Trb 1987, 63) en artikel 124 van de Grondwet. Verder betogen zij dat er geen provinciaal belang als bedoeld in artikel 4.1 van de Wet ruimtelijke ordening (hierna: Wro) is dat met het oog op een goede ruimtelijke ordening noodzaakt het oprichten van windturbines in het haven- en industriegebied van Amsterdam te beperken.

8.1. In de toelichting bij artikel 32 PRV in samenhang bezien met de toelichting bij de voorheen geldende Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (hierna: PRVS) staat dat het maatschappelijk draagvlak voor windenergie op land als gevolg van de voortgaande schaalvergroting en gestage groei van het aantal windturbines en de hiermee samenhangende toegenomen ruimtelijke impact onder druk is komen te staan. De provincie komt in antwoord op deze maatschappelijke ontwikkeling tot een restrictief windbeleid. In het provinciale coalitieakkoord 2011-2015 is daarom opgenomen dat geen uitbreiding

plaatsvindt van het aantal windturbines op land. Volgens de toelichting komt de provincie wel haar afspraken na over een volledige uitvoering van windplan Wieringermeer. De keuze om binnen Noord-Holland een beperkt gebied voor de uitbreiding van windenergie aan te wijzen komt volgens de toelichting voort uit de wens om de kernkwaliteiten van het landschap, openheid en ruimtevorming, zoals benoemd in de Leidraad Landschap Cultuurhistorie, te behouden. Windturbines hebben door hun afmetingen en zichtbaarheid over grote afstand een bovenlokale impact op de ruimte in het landelijk gebied. Het gaat hierbij volgens de toelichting niet alleen om verstedelijking in het landelijk gebied als gevolg van het bouwen van windturbines, maar ook om de impact die de bouw van windturbines binnen bestaand bebouwd gebied kan hebben op de beleving van de openheid van het landschap buiten de stad. In het grootschalige open landschap van de Zuiderzeepolder Wieringermeer is het volgens de toelichting mogelijk op basis van een visualiserend ontwerp en herstructurering te komen tot een opstelling die voldoet aan randvoorwaarden van ruimtelijke kwaliteit en duurzaam ruimtegebruik. Daarom is dit gebied aangewezen als windgebied waarbinnen beperkte uitbreiding onder strikte voorwaarden mogelijk is. Verder geeft de provincie volgens de toelichting sturing aan de ruimtelijke ontwikkeling van windenergie door de beperkte ontwikkeling van windenergie te bundelen en zo mogelijk te koppelen aan de herstructurering van solitaire windturbines en verouderde lijnopstellingen. In het vierde lid is dan ook de mogelijkheid tot herstructurering opgenomen. Daartoe zijn herstructureringsgebieden aangewezen, waaronder het havengebied van Amsterdam. Het saneren van solitaire, door het landschap verspreide, turbines zal de ruimtelijke kwaliteit van het gebied kunnen verbeteren en zal zo tot ruimtewinst kunnen leiden, aldus de toelichting.

Aan de regeling ligt naar het oordeel van de Afdeling een ruimtelijk belang ten grondslag, nu uit de toelichting bij artikel 32 PRV in samenhang gezien met de toelichting bij de voorheen geldende PRVS volgt dat provinciale staten belang hebben toegekend aan het behoud van de openheid van het landschap in Noord-Holland en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap. Zoals de Afdeling in haar uitspraak van 20 augustus 2014 ([ECLI:NL:RVS:2014:3111](#)) heeft overwogen, hebben provinciale staten zich in redelijkheid het belang van het behoud van de openheid van het landschap in Noord-Holland en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit daarvan als provinciaal belang kunnen aantrekken. Daarbij hebben zij in redelijkheid in aanmerking kunnen nemen dat windturbines door hun afmetingen en zichtbaarheid over grote afstand een impact op de ruimte in het landelijk gebied hebben. Provinciale staten hebben ook in redelijkheid in aanmerking kunnen nemen dat de bouw van windturbines binnen bestaand bebouwd gebied impact kan hebben op de beleving van de openheid van het landschap buiten de stad. In voornoemde uitspraak is verder overwogen dat provinciale staten bij de afweging van alle betrokken belangen in redelijkheid een zwaarder gewicht hebben kunnen toekennen aan het belang van het behoud van de openheid van het landschap en de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit daarvan dan aan de belangen die met een onbelemmerde ontwikkeling van windturbines zijn gemoeid.

In hetgeen het Havenbedrijf, de gemeente en het college hebben aangevoerd ziet de Afdeling geen aanleiding om van voornoemd oordeel terug te komen.

De omstandigheid dat in het plan-MER van november 2013 ter voorbereiding van de structuurvisie "Windenergie op land" van de Rijksoverheid van maart 2014 beschrijft dat de Amsterdamse haven een landschapstype is dat robuust genoeg is om grootschalige windparken te kunnen opnemen doet daar niet aan af. Gelet op de afmetingen van de huidige windturbines hebben provinciale staten zich op het standpunt kunnen stellen dat ook

windturbines in het Amsterdamse havengebied impact hebben op de beleving van de openheid van het landschap buiten de stad. Overigens is het Amsterdamse havengebied in deze structuurvisie niet aangewezen als gebied voor grootschalige windenergie.

Voor zover het Havenbedrijf, de gemeente en het college hebben betoogd dat provinciale staten bij de vaststelling van artikel 32 PRV geen rekening hebben gehouden met het industriële karakter van het Amsterdamse havengebied en de bijzondere geschiktheid van dit gebied voor windmolens, overweegt de Afdeling dat een groot aantal partijen, waaronder het gemeentebestuur van Amsterdam, over het ontwerp tot vaststelling van de voorheen geldende PRVS opmerkingen naar voren heeft gebracht waarin op het specifieke karakter van het Amsterdamse havengebied is gewezen. In de Nota van beantwoording van 27 november 2012 zijn de opmerkingen weergegeven en is daarop een reactie gegeven. Provinciale staten hebben in deze opmerkingen geen aanleiding gezien om de voorheen geldende PRVS gewijzigd vast te stellen. Provinciale staten hebben dus bij de vaststelling van artikel 32 PRV in de afweging betrokken dat initiatieven om windturbines op te richten in het Amsterdamse havengebied niet zouden kunnen doorgaan. Daarom bestaat geen aanleiding voor het oordeel dat met het industriële karakter van het Amsterdamse havengebied onvoldoende rekening is gehouden. Bovendien bevat het verbod geen absoluut verbod op het oprichten van windturbines buiten het windgebied Wieringermeer. Met het vierde lid van artikel 32 PRV hebben provinciale staten juist de mogelijkheid willen bieden om in herstructureringsgebieden, waaronder het Amsterdams havengebied, windturbines onder voorwaarden toe te staan.

Voor zover het Havenbedrijf, de gemeente en het college hebben betoogd dat onvoldoende is onderzocht of en in hoeverre het gemeentelijke belang bij het realiseren van een duurzame energie infrastructuur in de gemeente wordt geraakt door de provinciale regeling en de gevolgen daarvan en daarbij onvoldoende blijkt is gegeven van onderzoek naar gevestigde rechten en belangen, overweegt de Afdeling dat een groot aantal partijen, waaronder het gemeentebestuur van Amsterdam over het ontwerp tot vaststelling van de voorheen geldende PRVS, opmerkingen naar voren heeft gebracht over het belang van de gemeente Amsterdam bij een duurzame energie infrastructuur en over bestaande initiatieven. In de Nota van beantwoording van 27 november 2012 zijn de opmerkingen weergegeven en is daarop een reactie gegeven. Provinciale staten hebben in deze opmerkingen geen aanleiding gezien de voorheen geldende PRVS gewijzigd vast te stellen. Derhalve bestaat geen aanleiding voor het oordeel dat onvoldoende rekening is gehouden met deze belangen. Ook hier is van belang dat provinciale staten met het vierde lid juist de mogelijkheid hebben willen bieden om in herstructureringsgebieden, waaronder het Amsterdamse havengebied, windturbines onder voorwaarden toe te staan. De omstandigheid dat in de gemeente Amsterdam juist wel maatschappelijk draagvlak zou bestaan voor het realiseren van windturbines in het havengebied van Amsterdam, wat daar ook van zij, maakt het voorgaande niet anders.

Anders dan het Havenbedrijf, de gemeente en het college onder verwijzing naar de uitspraken van de Afdeling van 26 juni 2013, [ECLI:NL:RVS:2013:15](#) en van 10 augustus 2016, [ECLI:NL:RVS:2016:2175](#), ziet de Afdeling geen aanleiding voor het oordeel dat provinciale staten gehouden waren om nader onderzoek te verrichten naar de belangen van het Havenbedrijf en de gemeente bij het realiseren van een duurzame energie infrastructuur en het uitvoeren van de bestaande initiatieven en de gevolgen van de provinciale regeling daarvoor en om nader inzicht te geven in de gemaakte belangenafweging. De Afdeling acht

van belang dat het in artikel 32 PRV neergelegde verbod een algemene regel betreft die geldt voor het gehele provinciale grondgebied.

Gelet op het voorgaande bestaat geen aanleiding voor het oordeel dat provinciale staten niet bevoegd waren om met het oog op het provinciaal belang de regels in artikel 32, eerste lid en vierde lid, van de PRV vast te stellen. Er is geen strijd met artikel 4.1 van de Wro of artikel 124 van de Grondwet.

8.2. De artikelen 3 en 4 van het Handvest bevatten niet zodanig gepreciseerde normen dat deze naar hun inhoud voor rechtstreekse toepassing vatbaar zijn en een ieder kunnen binden (vergelijk uitspraak van 7 december 2011, [ECLI:NL:RVS:2011:BU7093](#)).

#### Onteigeningswet en planschaderegeling Wro

9. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college betogen dat de provinciale saneringseis in strijd is met de Onteigeningswet en de planschaderegeling in de Wro. Daartoe voeren zij aan dat provinciale staten en gedeputeerde staten om tot verwijdering van de niet langer gewenste windturbines te komen gebruik moeten maken van hun bevoegdheden op grond van de Wro om tot het wegbestemmen van dergelijke windturbines en op grond van de Onteigeningswet tot onteigening van die windturbines over te gaan. De saneringseis leidt tot hogere kosten voor een initiatiefnemer dan de onteigeningsvergoeding of planschadevergoeding. Verder ontbreekt in de saneringseis een ruimtelijk relevante relatie tussen de locatie van de nieuw te bouwen windturbine en de locatie van de te saneren windturbines. Bovendien staat de saneringseis, anders dan na wegbestemmen en onteigening, er niet aan in de weg dat na de verwijdering van een windturbine opnieuw een windturbine kan worden gebouwd, aldus het Havenbedrijf en het college.

9.1. De Wro, onder meer in artikel 6.1, stelt regels over de wijze waarop aan degene die in de vorm van een inkomensderving of een vermindering van de waarde van een onroerende zaak schade lijdt of zal lijden als gevolg van onder meer het wegbestemmen van gebruik van gronden een tegemoetkoming in die schade wordt toegekend. Met het wegbestemmen en het toekennen van een tegemoetkoming is echter nog niet bereikt dat ongewenste bouwwerken door de eigenaar van de gronden waarop de bouwwerken staan, worden verwijderd. Om verwijdering te bereiken kan worden overgegaan tot onteigening van de gronden. De Onteigeningswet stelt regels over de te volgen procedure en de omvang van de schadevergoeding bij onteigening van gronden tegen de wil van de eigenaar. Deze wet sluit echter niet uit dat op een andere, minnelijke wijze zonder verkrijging van eigendom van gronden wordt bereikt dat ongewenste bouwwerken worden verwijderd.

Hoewel het Havenbedrijf kosten zal moeten maken om te kunnen voldoen aan de saneringseis, gaat het hier niet om kosten die de provincie zelf zou moeten maken als de aanvrager van een omgevingsvergunning voor de bouw van een windturbine daarvoor geen zorg zou dragen. De saneringseis strekt tot het stimuleren van vermindering van het aantal windturbines in de provincie, door van degene die met gebruikmaking van de in het vierde lid neergelegde regeling voor herstructureringsgebieden planologische medewerking wenst voor de bouw van een windturbine te verlangen dat hij zorgt voor een ruimtelijke kwaliteitsverbetering die deze medewerking kan rechtvaardigen. Daarbij is van belang dat voor het Havenbedrijf geen verplichting bestaat om windturbines te bouwen.

Uit het oogpunt van het provinciaal belang bij verbetering van de ruimtelijke kwaliteit van het landschap in de provincie Noord-Holland als geheel, overweegt de Afdeling dat er, anders dan het Havenbedrijf en het college betogen, op provinciaal niveau wel een ruimtelijk relevante relatie bestaat tussen een nieuwe locatie en een te saneren locatie.

Ingevolge artikel 32, eerste lid, van de PRV mag een bestemmingsplan niet voorzien in de bouw van een windturbine. De in het tweede lid, neergelegde mogelijkheid om een windturbine te vervangen, zolang de bestemmingsplannen niet conform het eerste lid zijn aangepast, geldt niet voor windturbines die zijn verwijderd om te voldoen aan de gestelde saneringseis.

Gelet op het voorgaande is er geen doorkruising van de planschaderegeling in de Wro en van de Ontheffingswet.

#### windenergie-doelstelling

10. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college betogen dat de provinciale regeling in het bijzonder door het stellen van een maximale productiecapaciteit in strijd is met het doel van de Elektriciteitswet 1998 om juist snel en zo goed mogelijk windenergie te faciliteren. Ook is de regeling in strijd met de Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van richtlijn 2001/77/EG en richtlijn 2003/30/EG (PB 2009, L 140/16) (hierna: richtlijn voor hernieuwbare energie). Zij voeren daartoe onder meer aan dat de doelstellingen voor energie uit hernieuwbare bronnen niet zullen worden gehaald. Verder is de provinciale regeling in strijd met artikel 4, derde lid, en artikel 5, vierde lid, van het Verdrag van de Europese Unie (hierna: VEU), aldus het Havenbedrijf, de gemeente en het college.

10.1. De richtlijn voor hernieuwbare energie verplicht Nederland om in 2020 14% van het totale bruto-eindverbruik van energie afkomstig te laten zijn uit hernieuwbare bronnen (of te wel duurzame energie). Zie artikel 3, gelezen in verbinding met bijlage I, deel A, van deze richtlijn. Deze Europese verplichting vormt de basis voor het rijksbeleid ten aanzien van de opwekking en de toepassing van windenergie. De richtlijn legt conform het beginsel van institutionele autonomie alleen verplichtingen op aan lidstaten als geheel. De artikelen 3 en 4 geven decentrale overheden geen recht om een bepaalde bijdrage te leveren aan de realisatie van de nationale doelstellingen.

10.2. Nu ten tijde van de besluitvorming in deze zaak de genoemde termijn nog niet was verstreken, kan alleen sprake zijn van strijd met de richtlijn indien door deze besluitvorming de doelstelling van 14% hernieuwbare energie in 2020 ernstig in gevaar wordt gebracht (vergelijk de uitspraak van 30 november 2011, [ECLI:NL:RVS:2011:BU6364](#)).

De lidstaten moesten hun actieplannen aanmelden voor 30 juni 2010. Nederland meldde het Nationaal Actieplan voor energie uit hernieuwbare bronnen van 23 juni 2010 aan bij de Europese Commissie. Het Nationaal Actieplan beschrijft de wijze waarop Nederland zal voldoen aan de doelstelling uit de richtlijn voor hernieuwbare energie. In het Nationaal Actieplan wordt vermeld dat convenanten en akkoorden een wezenlijke rol spelen bij het Nederlandse energiebeleid, voornamelijk voor het gemeenschappelijk vastleggen van doelen en wegen daar naartoe. Het plan geeft een overzicht van de op dat moment relevante

convenanten, zoals de Meerjarenaafspraken energie efficiency en het Klimaatakkoord gemeenten en rijk. De structuurvisie Infrastructuur & Ruimte, vastgesteld door de minister van Infrastructuur en Milieu op 13 maart 2012, geeft het ruimtelijk rijksbeleid voor windenergie op land. In de Structuurvisie Infrastructuur & Ruimte is beschreven dat Rijk en provincies zorgen voor het ruimtelijk mogelijk maken van de doorgroei van windenergie op land tot minimaal 6.000 MW in 2020. Begin 2013 hebben het Rijk en het Interprovinciaal overleg afspraken gemaakt over het realiseren van een capaciteit van 6.000 MW wind op land in 2020 en de verdeling van deze capaciteit over de provincies. De provincie Noord-Holland heeft een taakstelling van 685,5 MW. Het in artikel 32, vierde lid, aanhef en onder j, van de PRV neergelegde maximum is hierop afgestemd.

De Afdeling ziet in hetgeen het Havenbedrijf, de gemeente en het college naar voren hebben gebracht geen concrete aanknopingspunten waaruit blijkt dat de in de provinciale regeling opgenomen voorwaarden ten aanzien van het opwekken van windenergie op land in de provincie Noord-Holland, waaronder de maximering van de productiecapaciteit tot de taakstelling van 685,5 MW, de uitvoering van het Actieplan en daarmee de verwezenlijking van het in de richtlijn voorgeschreven resultaat voor Nederland in 2020 ernstig in gevaar brengen. Gelet hierop bestaat evenmin grond voor de conclusie dat provinciale staten door het stellen van de voorwaarden in strijd met het in artikel 4, derde lid, van het VEU neergelegde beginsel van Unietrouw hebben gehandeld.

Wat betreft het eerst ter zitting gevoerde betoog dat de provinciale regeling ook in strijd is met artikel 13, eerste lid, aanhef en onder c en d, en het derde lid, van de richtlijn voor hernieuwbare energie overweegt de Afdeling dat dit betoog niet zodanig is gemotiveerd dat daarmee kan worden vastgesteld dat de regeling in strijd is met genoemde artikelonderdelen.

Het in artikel 5, vierde lid, van het VEU neergelegde evenredigheidsbeginsel richt zich tot de Unie en haar instellingen, zodat reeds daarom de door provinciale staten vastgestelde regeling niet met dit artikelonderdeel in strijd is.

10.3. Uit de geschiedenis van de totstandkoming van de in dit geding relevante bepalingen van de Elektriciteitswet 1998, de artikelen 9a-9f, (Kamerstukken vergaderjaar 2007-2008, 31 326, nr. 3, blz 1 en 8, Kamerstukken vergaderjaar 2009-2010, 32 127, nr. 3, blz 22, 59-61 en Kamerstukken vergaderjaar 2015-2016, 34 401, nr. 3, blz 1 en 16) blijkt dat wordt beoogd de procedures rond de totstandkoming van energie-infrastructuurprojecten te verkorten en te stroomlijnen, zodat dergelijke projecten sneller kunnen worden gerealiseerd. Doordat ook projecten waarbij duurzame energie wordt opgewekt onder de reikwijdte van het wetsvoorstel vallen, wordt voorts de transitie naar een duurzame energiehuishouding gestimuleerd. De Afdeling overweegt dat de Elektriciteitswet 1998 zelf geen concrete doelstellingen ten aanzien van de realisering van de productie van windenergie bevat, maar slechts procedures voorschrijft om de besluitvorming hierover te versnellen en stroomlijnen. De in de provinciale regeling opgenomen voorwaarden zijn daarom niet in strijd met het doel van de Elektriciteitswet 1998.

milieueffectbeoordeling

11. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college betogen dat de provinciale regeling in strijd met de Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en

programma's (PB 2001 L 197; hierna: de SMB-richtlijn) tot stand is gekomen. Zij voeren aan dat voor het opstellen van deze provinciale regeling ten onrechte geen milieueffectrapportage is opgesteld, althans hiervan is niet gebleken. Zij wijzen in dit verband op het arrest van het Hof van Justitie van 27 oktober 2016, D'Oultremont e.a., ECLI:EU:C:2016:816.

11.1. Op 2 september 2014 is een PlanMER Herstructurering Wind op Land Noord-Holland (hierna: PlanMER) vastgesteld. Volgens de inleiding van de PlanMER is als gevolg van de opgave van 685,5 MW een wijziging van de Provinciale ruimtelijke structuurvisie en de Provinciale ruimtelijke verordening nodig met een nadere uitwerking en afbakening van gebieden waar windturbines gerealiseerd mogen worden. Het doel van de PlanMER is om de milieueffecten van de te wijzigen PRS en PRV op het onderdeel windenergie in beeld te brengen. Het PlanMER heeft met het ontwerp PRS en de ontwerp PRV ter inzage gelegen. Op 15 december 2014 zijn zowel de wijzigingen van de Structuurvisie Noord-Holland 2040, als de wijzigingen van de PRV door provinciale staten vastgesteld. Ter uitvoering van een op 15 december 2014 aangenomen motie is op 2 maart 2015 artikel 32, vierde lid, onder g, van de PRV aangepast. Daargelaten of artikel 32, vierde lid, van de PRV een plan of programma betreft als bedoeld in artikel 2 gelezen in verbinding met artikel 3, eerste, tweede en vierde lid van de SMB-richtlijn waarvoor een milieueffectrapportage moet worden opgesteld, volgt uit het voorgaande dat een plan-MER is opgesteld mede met het oog op de wijziging van de PRV, waarbij de voorwaarden neergelegd in het vierde lid zijn betrokken.

#### milieuregelgeving

12. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college betogen dat de gestelde afstandseis van 600 m in strijd is met (de systematiek van) het Activiteitenbesluit milieubeheer (hierna: Activiteitenbesluit) en de Activiteitenregeling milieubeheer (hierna: Activiteitenregeling). Zij voeren aan dat de daarin neergelegde regeling regels bevat met betrekking tot geluid, slagschaduw en externe veiligheid met het oog op een goede ruimtelijke ordening en dat deze regeling uitputtend is. Verder betogen het Havenbedrijf, de gemeente en het college dat de afstand van 600 m niet voldoende is gemotiveerd.

12.1. Artikel 3.14a en 3.15a van het Activiteitenbesluit en artikel 3.12 van de Activiteitenregeling, die regels bevatten over het in werking hebben van een windturbine waaronder regels ter voorkoming en beperking van slagschaduw en lichtschittering en het voorkomen van risico's voor de omgeving en ongewone voorvallen, vinden hun grondslag in artikel 8.40, eerste lid, van de Wet milieubeheer. Het betreft regels die nodig zijn ter bescherming van het milieu tegen de nadelige gevolgen die inrichtingen, in dit geval windturbines, kunnen veroorzaken. Het gaat om normen waaraan de windturbine dient te voldoen. De Wro daarentegen geeft regels die zien op het gebruik van gronden. Provinciale staten kunnen ingevolge artikel 4.1, eerste lid, van de Wro, indien provinciale belangen dat met het oog op een goede ruimtelijke ordening noodzakelijk maken, bij of krachtens provinciale verordening regels stellen omtrent de inhoud van bestemmingsplannen. Dit instrument ziet op het reguleren van het gebruik van de ruimte, waarbij in het kader van een goede ruimtelijke ordening vanuit verschillende ruimtelijke motieven een belangenafweging dient te worden gemaakt ter bepaling van hetgeen op de desbetreffende gronden wenselijk en aanvaardbaar wordt geacht. Het motief van de provinciale regeling valt daarmee niet geheel samen met de motieven van de Wet milieubeheer. Gelet op het verschil in de motieven die aan de provinciale regeling en regels op grond van de Wet milieubeheer ten grondslag liggen, bevat de provinciale regeling in zoverre geen regeling ten aanzien van een

onderwerp waarin al in de regels op grond van de Wet milieubeheer is voorzien. Dat de motieven elkaar gedeeltelijk overlappen, geeft geen grond voor een ander oordeel (vergelijk uitspraak van 18 mei 2016, [ECLI:NL:RVS:2016:1294](#)).

Verder doorkruist de gestelde afstandseis de regels op grond van de Wet milieubeheer niet, aangezien deze eis de toepassing van die regels niet onmogelijk maakt.

12.2. Voor de afstand van 600 m hebben provinciale staten, onder verwijzing naar het Handboek risicozonering Windturbines, aangesloten bij de daarin vermelde maximale werpafstand bij bladbreuk bij overtoeren die past bij een turbine klasse IEC2 met een vermogen van 3000 kW en een ashoogte van 90 m. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college hebben dit niet bestreden. De Afdeling ziet geen aanleiding voor het oordeel dat deze afstand niet kon worden gesteld.

vrijheid van vestiging en diensten, dienstenrichtlijn

13. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college betogen dat de provinciale regeling in strijd is met artikel 49 en 56 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (hierna: VWEU) en de Richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (PB 2006, L 376/36) (hierna: Dienstenrichtlijn). Zij voeren aan dat aan de door de provinciale regeling geldende beperkingen geen dwingende redenen van algemeen belang ten grondslag liggen. Ook ontbreekt ter onderbouwing van de reden voor rechtvaardiging van de geldende beperkingen een analyse naar de geschiktheid, evenredigheid en noodzakelijkheid van deze regeling. Verder voeren het Havenbedrijf en het college aan dat door het stellen van een maximale productiecapaciteit sprake is van schaarse rechten, terwijl de verdeling van deze capaciteit op onrechtmatige wijze is geregeld. Een passende mate van openbaarheid ontbreekt en vergunningen zijn ten onrechte voor onbepaalde tijd verleend.

13.1. Zoals de Afdeling eerder heeft overwogen in haar uitspraak van 25 juli 2012, [ECLI:NL:RVS:2012:BX2613](#), en in haar uitspraak van 19 juni 2013, [ECLI:NL:RVS:2013:CA3645](#), is de Dienstenrichtlijn, gelet op artikel 2, eerste lid, en artikel 4, aanhef en onder 1, van de Dienstenrichtlijn, slechts van toepassing als het specifiek gaat om dienstverrichting, in welk verband voor de betekenis van het begrip "dienst" wordt verwezen naar artikel 50 van het EG-verdrag (thans: artikel 57 van het VWEU). Daarbij wijst de Afdeling er op dat de Dienstenrichtlijn zoals ook blijkt uit haar considerans geen betrekking heeft op de toepassing van de artikelen 28 tot en met 30 van het EG-verdrag (thans: de artikel 34 tot en met 36 van het VWEU) over het vrije verkeer van goederen.

De betwiste provinciale regeling heeft betrekking op het oprichten van windturbines om elektriciteit op te wekken. Onder verwijzing naar het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: Hof van Justitie) van 27 april 1994, gemeente Almelo en Energiebedrijf IJsselmij NV, [ECLI:EU:C:1994:171](#), punt 28, overweegt de Afdeling dat elektriciteit een goed is. Van een dienst of vestiging van dienstverrichters is dus geen sprake. De Dienstenrichtlijn is daarom niet van toepassing. Om dezelfde reden is het in artikel 56 van het VWEU neergelegde verbod ook niet van toepassing.

13.2. Wat betreft het betoog dat de provinciale regeling in strijd is met artikel 49 van het VWEU overweegt de Afdeling het volgende. In artikel 49 van het VWEU zijn beperkingen van

de vrijheid van vestiging van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden. De vrijheid van vestiging omvat, behoudens de bepalingen van het hoofdstuk betreffende het kapitaal, de toegang tot werkzaamheden anders dan in loondienst en de uitoefening daarvan alsmede de oprichting en het beheer van ondernemingen, en met name van vennootschappen in de zin van de tweede alinea van artikel 54, overeenkomstig de bepalingen welke door de wetgeving van het land van vestiging voor de eigen onderdanen zijn vastgesteld. Het Havenbedrijf, de gemeente noch het college hebben gemotiveerd op welke wijze de betwiste provinciale regeling met betrekking tot het oprichten van windturbines een belemmering vormt voor de grensoverschrijdende toegang tot en uitoefening van werkzaamheden anders dan in loondienst en de vestiging van een onderneming. Verder hebben zij niet aannemelijk gemaakt dat er grensoverschrijdende aspecten zijn. Hierbij acht de Afdeling van belang dat het Havenbedrijf, de aanvrager van de geweigerde omgevingsvergunning, een in Nederland gevestigd bedrijf is. Gelet hierop is sprake van een zuiver interne situatie. Naar het oordeel van de Afdeling komt het Havenbedrijf, de gemeente en het college geen beroep op artikel 49 VWEU toe.

13.3. De Afdeling zal gezien de betogen van het Havenbedrijf, de gemeente en het college onder aanvulling van de rechtsgronden ambtshalve bezien of de regels inzake het vrij verkeer van goederen aan de provinciale regeling in de weg staan.

De betwiste provinciale regeling bevat geen regels waardoor de invoer van goederen in Nederland wordt bemoeilijkt, zodat artikel 34 van het VWEU niet van toepassing is. Met betrekking tot artikel 35 van het VWEU overweegt de Afdeling het volgende.

Uit vaste rechtspraak van het Hof van Justitie volgt dat nationale maatregelen die een specifieke beperking van het uitgaande goederenverkeer tot doel of tot gevolg hebben en aldus tot een ongelijke behandeling van de binnenlandse handel en de uitvoerhandel van een lidstaat leiden, waardoor aan de nationale productie of de binnenlandse markt ten koste van de productie of handel van de andere lidstaten een bijzonder voordeel wordt verzekerd, worden gekwalificeerd als maatregelen van gelijke werking als kwantitatieve uitvoerbeperkingen (arrest van 8 november 1979, Groenveld, punt 7; ECLI:EU:C:1979:253, en arrest van 16 december 2008, Gysbrechts, punt 40; ECLI:EU:C:2008:730). De provinciale regeling is geen nationale maatregel die een specifieke beperking van het uitgaande goederenverkeer tot doel of tot gevolg heeft en aldus tot een ongelijke behandeling van de binnenlandse handel en de uitvoerhandel van een lidstaat leidt. De regeling geldt immers ongeacht de bestemming van de opgewekte energie. Gelet hierop is de provinciale regeling niet aan te merken als een maatregel van gelijke werking als bedoeld in artikel 35 van het VWEU.

13.4. Gelet op de conclusies in de overwegingen 13.1, 13.2 en 13.3, dat de in artikelen 34, 35, 49 en 56 van het VWEU neergelegde verboden en ook de Dienstenrichtlijn niet van toepassing zijn dan wel dat daarop geen beroep kan worden gedaan, bestaat geen grond voor de conclusie dat de betwiste provinciale regeling hiermee in strijd is.

De Afdeling zal de aangevoerde gronden over schaarse rechten hierna bespreken in het kader van de Uitvoeringsregeling in het licht van haar uitspraak van 2 november 2016, [ECLI:NL:RVS:2016:2927](#).

uitvoeringsregeling

14. Bij besluit van 15 december 2014 is door provinciale staten van Noord-Holland de Provinciale ruimtelijke verordening gewijzigd vastgesteld, in die zin dat aan artikel 32, vierde lid, onder j, de voorwaarde is toegevoegd dat de omgevingsvergunning niet tot gevolg heeft dat in totaal meer dan 685,5 MW windenergie op grondgebied van de provincie ruimtelijk mogelijk wordt gemaakt. Omdat uit principe-aanvragen bleek dat deze aanvragen de nog resterende te verdelen hoeveelheid MW zou overschrijden, hebben gedeputeerde staten op 8 december 2015 een verdeelprocedure vastgesteld, neergelegd in de Uitvoeringsregeling.

Door toevoeging van de voorwaarde neergelegd in artikel 32, vierde lid, onder j, van de PRV, terwijl een groot deel van die capaciteit reeds werd benut, bevat deze verordening een beperking van het aantal beschikbare omgevingsvergunningen voor de bouw van een windturbine in afwijking van het bestemmingsplan.

De betwiste provinciale regeling en de Uitvoeringsregeling zijn gepubliceerd op 17 december 2015 in het provinciaal blad een maand voordat de aanmeldingsperiode van vier maanden aanving. In de Uitvoeringsregeling zijn de eisen waaraan de aanvraag moest voldoen beschreven. De Afdeling is van oordeel dat het Havenbedrijf hiermee tijdig en op gelijke wijze als andere gegadigden in de gelegenheid is gesteld om mee te dingen naar de te verlenen vergunningen en dat tijdig duidelijkheid bestond omtrent de gestelde eisen. De Afdeling ziet in hetgeen het Havenbedrijf, de gemeente en het college hebben aangevoerd geen aanknopingspunten dat het vanwege de aard, opzet en ruimtelijke structuur van de Amsterdamse haven in het gehele gebied van de haven niet mogelijk zou zijn voor het Havenbedrijf om aan de gestelde eisen te voldoen, als gevolg waarvan het Havenbedrijf bij voorbaat uitgesloten was om mee te dingen naar de te verlenen vergunningen. De Afdeling betreft hierbij dat gedeputeerde staten in het verweerschrift hebben vermeld dat twee aanvragen voor de bouw van windturbines in het Amsterdamse havengebied in behandeling zijn, die in aanmerking komen voor vergunningverlening omdat aan alle gestelde eisen wordt voldaan. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college hebben dit niet weersproken. Verder ziet de Afdeling in de omstandigheid dat het Havenbedrijf geen eigen te saneren windturbines, zoals enkele andere gegadigden, kon inbrengen geen aanleiding voor een ander oordeel. Er waren meerdere windturbines die voor sanering in aanmerking kwamen ter beschikking. Dat hierover met de eigenaren van die windturbines onderhandeld moest worden doet daar niet aan af.

De Afdeling ziet geen aanleiding voor het oordeel dat de in de Uitvoeringsregeling neergelegde verdeelprocedure in strijd is met het gelijkheidsbeginsel.

Verder is de Afdeling van oordeel dat een vergunning voor het oprichten van een bouwwerk als hier aan de orde op gronden ook in privaat eigendom zich in beginsel niet leent voor de toepassing van de eis dat een schaarse vergunning alleen tijdelijk wordt verleend. Deze eis kan in dit geval niet worden gesteld.

15. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college betogen dat de in de Uitvoeringsregeling neergelegde eis dat bij de aanvraag een overeenkomst moet worden overgelegd met de eigenaar van de te verwijderen windturbine niet mocht worden gesteld. Zij voeren daartoe aan dat gedeputeerde staten niet bevoegd waren om deze eis op grond van artikel 32, zevende lid, van de PRV te stellen. Verder voeren zij aan dat de eis te beperkend is omdat het inbreng van eigen te saneren turbines onmogelijk maakt. Bovendien heeft de eis een

prijsopdrijvend effect gehad. Voorts betogen zij dat de regeling geen grondslag biedt om de gevraagde omgevingsvergunning te weigeren indien niet aan de eis wordt voldaan.

16. Zoals hiervoor is overwogen is sprake van een beperkt aantal te verlenen vergunningen. Ook is overwogen dat in de Uitvoeringsregeling een procedure is neergelegd ter verdeling van deze vergunningen. De in artikel 3, aanhef en onder h, van de Uitvoeringsregeling neergelegde eis is gesteld om duidelijkheid te verkrijgen of aan de in artikel 32, vierde lid, aanhef en onder a, van de PRV neergelegde saneringseis tijdig zal worden voldaan. Het betreft daarmee een nadere regel, zoals bedoeld in het zevende lid, van artikel 32. Gedeputeerde staten waren daarom bevoegd deze nadere regel vast te stellen. Juist met het oog op een verdeling van een beperkt aantal vergunningen mocht worden verlangd dat tijdig door middel van een overeenkomst zou zijn aangetoond dat aan de saneringseis zal worden voldaan. Overigens zijn de aanvragers die een dergelijke overeenkomst niet bij de aanvraag hadden overgelegd, in de gelegenheid gesteld om alsnog een overeenkomst over te leggen.

Verder overweegt de Afdeling dat voorafgaande aan het stellen van de saneringseis door ECOFYS een onderzoek is uitgevoerd naar de financiële haalbaarheid van de herstructurering van bestaande windlocaties. Dit is neergelegd in een verslag van 1 mei 2014. Daarbij is onderzoek gedaan naar de waarde van de oude windturbines en van nieuw te ontwikkelen locaties. Uit het verslag volgt dat er voldoende kleine windturbines zijn waarvan het financieel haalbaar is om deze uit te kopen. Om partijen tot elkaar te brengen is een zogenoemde windmakelaar ingesteld. Hoewel de gestelde eis door de tijdsdruk een prijsopdrijvend effect zal hebben gehad, is niet gebleken dat de kosten van de te saneren windturbines zodanig hoog waren dat het financieel niet haalbaar was. Dat de kosten niet in verhouding zouden staan tot de economische dan wel schrootwaarde van de te saneren windturbines is onvoldoende voor die conclusie. Verder is niet gebleken dat het Havenbedrijf eigen windturbines ter sanering had willen inbrengen. Gelet op het voorgaande hebben gedeputeerde staten de in artikel 3, aanhef en onder a, van de Uitvoeringsregeling neergelegde eis kunnen stellen.

Verder bestaat er geen grond voor het oordeel dat het niet voldoen aan de eis niet tot weigering van de aangevraagde vergunning zou mogen leiden. Hoewel het ontbreken van een overeenkomst niet expliciet als weigeringsgrond is genoemd, is wel als weigeringsgrond genoemd dat niet is voldaan aan de in artikel 32, vierde lid, van de PRV neergelegde voorwaarden, waaronder de saneringseis. Zonder overlegging van een overeenkomst hebben gedeputeerde staten zich terecht op het standpunt gesteld dat niet is aangetoond dat aan die voorwaarde tijdig zal worden voldaan en op grond daarvan de vergunning terecht geweigerd. Het door het Havenbedrijf pas twee maanden na de gegeven hersteltermijn overgelegde zogenoemde termsheet, hebben gedeputeerde staten onvoldoende kunnen vinden om te kunnen concluderen dat aan de voorwaarde tot sanering tijdig zal worden voldaan. Het termsheet bevatte slechts afspraken tussen het Havenbedrijf en het Windcollectief Noord-Holland om tot een overeenkomst te komen.

tussenconclusie

17. Gelet op het bovenstaande ziet de Afdeling geen grond voor het oordeel dat de betwiste provinciale regeling wegens strijd met een hogere regeling of een algemeen rechtsbeginsel buiten toepassing moet worden gelaten.

Het betoog faalt.

weigeringsgrond lijnopstelling van minimaal 6 windturbines

17.1. Het Havenbedrijf, de gemeente en het college betogen dat gedeputeerde staten deze weigeringsgrond ten onrechte aan het besluit ten grondslag hebben gelegd. Zij voeren aan dat in de provinciale uitleg van de gevraagde lijnopstelling onvoldoende rekening is gehouden met de omstandigheid dat hier geen sprake is van landelijk gebied en dat juist een haven- en industriegebied bij uitstek robuust genoeg is om windparken op te nemen. Verder is miskend dat een lijnopstelling zoals verlangd onmogelijk is in het havengebied. Het Havenbedrijf en het college voeren verder aan dat verspringing van de windturbines ten opzichte van de al aanwezige windturbines, als daarvan al sprake is, zo klein is dat deze ter plaatse nauwelijks wordt waargenomen. De te plaatsen windturbines volgen immers de lijn langs de weg. Zij wijzen in dit verband op het beleid dat in dit havengebied vrijer met de eisen die aan een lijn worden gesteld kan worden omgegaan.

17.2. Gedeputeerde staten hebben zich op het standpunt gesteld dat de verspringing van de twee aangevraagde windturbines ten opzichte van de denkbeeldige lijn tussen de solitaire turbine langs het Noordzeekanaal en de meest noordelijke turbine van het windpark bekend als Havenwind, waartussen de twee nieuwe turbines zullen staan, zodanig is dat ruimtelijk op geen enkele wijze sprake is van een lijn. Zij wijzen op de bevindingen van de landschapsarchitect in dienst van de provincie, M. Eker, dat sprake is van twee knikken.

17.3. In de toelichting bij het besluit van 15 december 2015 tot wijziging van artikel 32 van de PRV staat dat onder een lijnopstelling wordt verstaan een opstelling van windturbines op gelijke onderlinge afstand in een lijn of kromme, of een samengestelde lijn met een knik. Daarbij is de leesbaarheid van een lijnopstelling van belang. Is het cluster van windturbines herkenbaar als lijn in het landschap? Treedt er geen storende interferentie op doordat lijnen elkaar (lijken te) kruisen of zo dicht op elkaar liggen dat windturbines op de voorgrond en molens aan de horizon op één lijn met door elkaar grote en kleine turbines lijken te staan? In het licht van de leesbaarheid van de lijn dient de gelijke onderlinge afstand en de (samengestelde) lijn of kromme te worden bezien. De "uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied" vastgesteld op 8 december 2015 (hierna: beleidsregel) bevat beleidsregels en betreft een uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten van het Beleidskader Wind Op Land, om initiatieven voor windparken (beter) te kunnen beoordelen op ruimtelijke kwaliteit en te kunnen rangschikken naar (ontwikkelings)voorkeur. Daarin staat dat de precisie van de lijn (exacte lijn, exacte onderlinge afstanden) niet in alle soorten landschap even noodzakelijk is in het licht van de ruimtelijke ambities. In een industrieel landschap als het NZKG zijn gevoelige (cultuur)historische patronen/elementen marginaal aanwezig. Het landschap staat hier ten dienste van werk, productie en transport, het is een functioneel landschap, niet gemaakt of ontworpen om mooi te zijn. In deze context kan wat betreft de gelijke onderlinge afstanden en verschijningsvorm pragmatisch/vrijer met de eisen die aan een lijn worden gesteld worden omgegaan dan in gave historische landschappen of polderlandschappen van rechte lijnen.

17.4. In de beleidsregel is rekening gehouden met de omstandigheid dat het Amsterdamse havengebied, als onderdeel van het NZKG, geen landelijk gebied is. Verder ziet de Afdeling geen grond voor het oordeel dat een lijnopstelling in het Amsterdamse havengebied niet mogelijk is. De Afdeling betreft hierbij dat gedeputeerde staten in het verweerschrift hebben

vermeld dat twee aanvragen voor de bouw van windturbines in het Amsterdamse havengebied in behandeling zijn, die in aanmerking komen voor vergunningverlening omdat aan alle gestelde voorwaarden wordt voldaan. Het Havenbedrijf en het college hebben dit niet weersproken.

De solitaire windturbine aan het Noordzeekanaal en de noordelijke windturbine van het windpark staan aan de oostzijde van de Siciliëweg en de in het verlengde daarvan gelegen Australiëweg op een afstand van respectievelijk ongeveer 45 m en 65 m van die wegen. De twee windturbines die daartussen zijn voorzien, zullen aan de westzijde van de Siciliëweg worden geplaatst. Gelet hierop hebben gedeputeerde staten, hoewel er geen exacte lijn hoeft te zijn, zich in redelijkheid op het standpunt kunnen stellen dat de twee knikken in de opstelling van de windturbines zodanig zijn dat geen sprake is van een lijn.

Gelet op het voorgaande hebben gedeputeerde staten terecht aan het besluit tot weigering van de omgevingsvergunning ten grondslag gelegd dat niet aan deze voorwaarde is voldaan.

Het betoog faalt.

eindconclusie

18. De beroepen van het Havenbedrijf, de gemeente en het college zijn ongegrond.

Het betoog faalt.

19. Voor een proceskostenveroordeling bestaat geen aanleiding.

Beslissing

De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State:

verklaart de beroepen van het Havenbedrijf Amsterdam N.V., de gemeente Amsterdam en het college van burgemeester en wethouders van Amsterdam ongegrond.

Aldus vastgesteld door mr. S.F.M. Wortmann, voorzitter, en mr. H.G. Sevenster en mr. N.S.J. Koeman, leden, in tegenwoordigheid van mr. A.J. Soede, griffier.

w.g. Wortmann w.g. Soede  
voorzitter griffier

Uitgesproken in het openbaar op 30 augustus 2017

270.

---

BIJLAGE

*Europees Handvest inzake lokale economie*

Artikel 3

1 Lokale autonomie houdt in het recht en het vermogen van lokale autoriteiten, binnen de grenzen van de wet, een belangrijk deel van de openbare aangelegenheden krachtens hun eigen verantwoordelijkheid en in het belang van de plaatselijke bevolking te regelen en te beheren.

2 Dit recht wordt uitgeoefend door raden of vergaderingen waarvan de leden zijn gekozen door middel van vrije, geheime, op gelijkheid berustende, rechtstreekse en algemene verkiezingen, en die over uitvoerende organen kunnen beschikken die aan hen verantwoording zijn verschuldigd. Deze bepaling staat op geen enkele wijze in de weg aan het houden van vergaderingen van burgers, aan een referendum, dan wel aan enige andere vorm van rechtstreekse deelname van de burgers waar dit is toegestaan bij wet."

#### Artikel 4

[...]

3. Overheidsverantwoordelijkheden dienen in het algemeen bij voorkeur door die autoriteiten te worden uitgeoefend die het dichtst bij de burgers staan. Bij toekenning van verantwoordelijkheid aan een andere autoriteit dient rekening te worden gehouden met de omvang en de aard van de taak en de eisen van doelmatigheid en kostenbesparing.

4 Bevoegdheden die aan lokale autoriteiten zijn toegekend dienen in de regel volledig en uitsluitend te zijn. zij mogen niet worden aangetast of beperkt door een andere, centrale of regionale, autoriteit, behalve voor zover bij of krachtens de wet is bepaald.

#### *Verdrag betreffende de Europese Unie*

#### Artikel 4

[...]

3. Krachtens het beginsel van Loyale samenwerking respecteren de Unie en de Lidstaten elkaar en steunen zij elkaar bij de vervulling van de taken die uit de Verdragen voortvloeien.

De lidstaten treffen alle algemene en bijzondere maatregelen die geschikt zijn om de nakoming van de uit de Verdragen of uit de handelingen van de instellingen van de Unie voortvloeiende verplichtingen te verzekeren.

De lidstaten vergemakkelijken de vervulling van de taak van de Unie en onthouden zich van alle maatregelen die de verwezenlijking van de doelstelling van de Unie in gevaar kunnen brengen.

#### Artikel 5

[...]

4. Krachtens het evenredigheidsbeginsel gaan de inhoud en de vorm van het optreden van de Unie niet verder dan wat nodig is om de doelstelling van de Verdragen te verwezenlijken.

De instellingen van de Unie passen het evenredigheidsbeginsel toe overeenkomstig het Protocol betreffende de toepassing van de beginselen van subsidiariteit en evenredigheid.

*Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie*

Artikel 35

Kwantitatieve uitvoerbeperkingen en alle maatregelen van gelijke werking zijn tussen lidstaat verboden.

Artikel 49

In het kader van de volgende bepalingen zijn beperkingen van de vrijheid van vestiging voor onderdanen van een lidstaat op het grondgebied van een andere lidstaat verboden. Dit verbod heeft eveneens betrekking op beperkingen betreffende de oprichting van agentschappen, filialen of dochteronderneming door de onderdanen van een lidstaat die op het grondgebied van een lidstaat zijn gevestigd.

De vrijheid van vestiging omvat, behoudens de bepalingen van het hoofdstuk betreffende het kapitaal, de toegang tot werkzaamheden anders dan in loondienst en de uitoefening daarvan alsmede de oprichting en het beheer van ondernemingen, en met name van vennootschappen in de zin van de tweede alinea van artikel 54, overeenkomstig de bepalingen welke door de wetgeving van het land van vestiging voor de eigen onderdanen zijn vastgesteld."

Artikel 56 luidt:

"In het kader van de volgende bepalingen zijn de beperkingen op het vrij verrichten van diensten binnen de Unie verboden ten aanzien van de onderdanen der lidstaten die in een andere lidstaat zijn gevestigd dan die, waarin degene is gevestigd te wiens behoeve de dienst wordt verricht. [...]"

*Richtlijn 2009/28/EG van het Europees Parlement en de Raad van 23 april 2009 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en houdende wijziging en intrekking van Richtlijn 2001/77/EG en Richtlijn 2003/30/EG*

Artikel 3

Bindende nationale algemene streefcijfers en maatregelen voor het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen.

1. Elke lidstaat dient ervoor te zorgen dat zijn aandeel energie uit hernieuwbare bronnen, berekend in overeenstemming met de artikel 5 tot en met 11, in het bruto-eindverbruik van energie in 2020 minstens gelijk is aan zijn nationaal algemeen streefcijfer voor het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen voor dat jaar, zoals uiteengezet in de derde kolom van de tabel in bijlage I, deel A.

[...]

## Bijlage I

Totale nationale streefcijfers voor het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen in het bruto-eindverbruik van energie in 2020

A. Algemene nationale doelstellingen.

|             | <b>Aandeel energie uit<br/>hernieuwbare bronnen in het<br/>bruto-eindverbruik van energie,<br/>2005 (S<sub>2005</sub>)</b> | <b>Streefcijfer voor het aandeel energie<br/>uit hernieuwbare bronnen in het<br/>bruto-eindverbruik van energie, 2020<br/>(S<sub>2020</sub>)</b> |
|-------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| België      | 2,2 %                                                                                                                      | 13 %                                                                                                                                             |
| Bulgarije   | 9,4 %                                                                                                                      | 16 %                                                                                                                                             |
| Tsjechië    | 6,1 %                                                                                                                      | 13 %                                                                                                                                             |
| Denemarken  | 17,0 %                                                                                                                     | 30 %                                                                                                                                             |
| Duitsland   | 5,8 %                                                                                                                      | 18 %                                                                                                                                             |
| Estland     | 18,0 %                                                                                                                     | 25 %                                                                                                                                             |
| Ierland     | 3,1 %                                                                                                                      | 16 %                                                                                                                                             |
| Griekenland | 6,9 %                                                                                                                      | 18 %                                                                                                                                             |
| Spanje      | 8,7 %                                                                                                                      | 20 %                                                                                                                                             |
| Frankrijk   | 10,3 %                                                                                                                     | 23 %                                                                                                                                             |
| Italië      | 5,2 %                                                                                                                      | 17 %                                                                                                                                             |
| Cyprus      | 2,9 %                                                                                                                      | 13 %                                                                                                                                             |
| Letland     | 32,6 %                                                                                                                     | 40 %                                                                                                                                             |
| Litouwen    | 15,0 %                                                                                                                     | 23 %                                                                                                                                             |
| Luxemburg   | 0,9 %                                                                                                                      | 11 %                                                                                                                                             |
| Hongarije   | 4,3 %                                                                                                                      | 13 %                                                                                                                                             |
| Malta       | 0,0 %                                                                                                                      | 10 %                                                                                                                                             |
| Nederland   | 2,4 %                                                                                                                      | 14 %                                                                                                                                             |
| Oostenrijk  | 23,3 %                                                                                                                     | 34 %                                                                                                                                             |
| Polen       | 7,2 %                                                                                                                      | 15 %                                                                                                                                             |
| Portugal    | 20,5 %                                                                                                                     | 31 %                                                                                                                                             |
| Roemenië    | 17,8 %                                                                                                                     | 24 %                                                                                                                                             |
| Slovenië    | 16,0 %                                                                                                                     | 25 %                                                                                                                                             |
| Slowakije   | 6,7 %                                                                                                                      | 14 %                                                                                                                                             |

|                     |        |      |
|---------------------|--------|------|
| Finland             | 28,5 % | 38 % |
| Zweden              | 39,8 % | 49 % |
| Verenigd Koninkrijk | 1,3 %  | 15 % |

□

#### Artikel 4

Nationale actieplannen voor energie uit hernieuwbare bronnen.

1. Elk lidstaat stelt een nationaal actieplan voor energie uit hernieuwbare bronnen vast. In de nationale actieplannen voor energie uit hernieuwbare bronnen moeten de nationale algemene streefcijfers van de lidstaten voor het aandeel energie uit hernieuwbare bronnen verbruikt in vervoer, elektriciteit en verwarming en koeling in 2020 zijn vermeld, rekening houdend met het effect van andere beleidsmaatregelen inzake energie-efficiëntie bij het eindverbruik van energie, en moet passende maatregelen zijn opgenomen om deze nationale algemene streefcijfers te halen, inclusief samenwerking tussen lokale, regionale en nationale autoriteiten, beoogde statistische overdrachten of gezamenlijk projecten, nationale beleidsmaatregelen om de bestaande bronnen van biomassa te ontwikkelen en nieuwe bronnen van biomassa gebruiksklaar te maken voor verschillende toepassingen, en moet worden vermeld welke maatregelen moeten worden genomen om aan de eisen van de artikel 13 tot en met 19 te voldoen.

[...]

#### Artikel 13

1. De lidstaten zien erop toe dat nationale regels voor toestemmings-, certificerings- en vergunningsprocedures die worden toegepast op centrales en bijbehorende transmissie- en distributienetinfrastructuur voor de productie van elektriciteit, verwarming, of koeling uit hernieuwbare energiebronnen en op de omzetting van biomassa in biobrandstoffen of andere energieproducten, evenredig en noodzakelijk zijn.

De lidstaten nemen met name passende maatregelen om ervoor te zorgen dat:

[...]

c. de administratieve procedures worden gestroomlijnd en worden afgehandeld op het juiste administratieve niveau;

d. de toestemmings-, certificerings- en vergunningsregels objectief, transparant en evenredig zijn, geen onderscheid maken tussen aanvragers en ten volle rekening houden met de bijzondere kenmerken van individuele technologieën op het gebied van energie uit hernieuwbare bronnen;

[...]

3. De lidstaten bevelen alle actoren, met name lokale en regionale organen, aan ervoor te zorgen dat bij de planning, het ontwerp, de bouw, en de renovatie van industriële of residentiële zones apparatuur en systemen worden geïnstalleerd voor het gebruik van elektriciteit, verwarming en koeling uit hernieuwbare energiebronnen en voor stadsverwarming en -koeling. De lidstaten moedigen lokale en regionale administratieve organen er in het bijzonder toe aan verwarming en koeling uit hernieuwbare energiebronnen op te nemen in de planning van de stedelijke infrastructuur, indien van toepassing.

*Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's*

## Artikel 2

In deze richtlijn wordt verstaan onder:

a) "plannen en programma's": plannen en programma's, met inbegrip van die welke door de Gemeenschap worden medegefinancierd, alsook de wijzigingen ervan,

-die door een instantie op nationaal, regionaal of lokaal niveau worden opgesteld en/of vastgesteld of die door een instantie worden opgesteld om middels een wetgevingsprocedure door het parlement of de regering te worden vastgesteld en

- die door wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen zijn voorgeschreven;

[...].

## Artikel 3

1. Een milieubeoordeling wordt uitgevoerd overeenkomstig de artikelen 4 tot en met 9, voor de in de leden 2, 3 en 4 bedoelde plannen en programma's die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben.

[...]

## *Grondwet*

### Artikel 124

1. Voor provincies en gemeenten wordt de bevoegdheid tot regeling en bestuur inzake hun huishouding aan hun besturen overgelaten.

[...]

## *Crisis- en herstelwet*

### artikel 1.6a

Na afloop van de termijn voor het instellen van beroep kunnen geen beroepsgronden meer worden aangevoerd.

#### *Algemene wet bestuursrecht*

##### Artikel 1:2

1. Onder belanghebbende wordt verstaan: degene wiens belang rechtstreeks bij een besluit is betrokken.
2. Ten aanzien van bestuursorganen worden de hun toevertrouwde belangen als hun belangen beschouwd.
3. Ten aanzien van rechtspersonen worden als hun belangen mede beschouwd de algemene en collectieve belangen die zij krachtens hun doelstellingen en blijkens hun feitelijke werkzaamheden in het bijzonder behartigen.

#### *Wet algemene bepalingen omgevingsrecht*

##### Artikel 2.4, eerste lid,

"Burgemeester en wethouders van de gemeente waar het betrokken project in hoofdzaak zal worden of wordt uitgevoerd, beslissen op de aanvraag om een omgevingsvergunning, behoudens in gevallen als bedoeld in het tweede tot en met het vijfde lid.

##### Artikel 2.12

1. Voor zover de aanvraag betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder c, kan de omgevingsvergunning slechts worden verleend:

- a. indien de activiteit in strijd is met het bestemmingsplan of de beheersverordening:

[...]

3° indien de activiteit niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening en de motivering van het besluit en goede ruimtelijke onderbouwing bevat;

[...]

#### *Wet ruimtelijke ordening*

##### Artikel 4.1, eerste lid,

Indien provinciale belangen dat met het oog op een goede ruimtelijke ordening noodzakelijk maken, kunnen bij of krachtens provinciale verordening regels worden gesteld omtrent de inhoud van bestemmingsplanen, van omgevingsvergunning waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onder a, onder 3°, van de Wabo van het bestemmingsplan of de beheersverordening wordt afgeweken, omtrent de daarbij behorende toelichting of onderbouwing, alsmede omtrent de inhoud van beheersverordeningen. [...]

## *Wet milieubeheer*

### Artikel 8.40

1. Bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld, die nodig zijn ter bescherming van het milieu tegen de nadelige gevolgen die inrichtingen daarvoor kunnen verzaken. [...]

## *Activiteitenbesluit milieubeheer*

### Artikel 3.14a

1. Een windturbine of een combinatie van windturbines voldoet ten behoeve van het voorkomen of beperken van geluidhinder aan de norm van ten hoogste 47dB Lden en aan de norm van ten hoogste 41 dB Lnight op de gevel van gevoelige gebouwen, tenzij deze zijn gelegen op een gezondeerd industrieterrein, en bij gevoelige terreinen op de grens van het terrein.

2. Onverminderd het eerste lid, kan het bevoegd gezag bij maatwerkvoorschrift ten einde rekening te houden met cumulatie van geluid als gevolg van andere windturbine of andere combinatie van windturbines, normen met een lagere waarde vaststellen ten aanzien van de windturbines of een combinatie van windturbines.

3. In afwijking van het eerste lid kan het bevoegd gezag bij maatwerkvoorschrift in verband met bijzondere lokale omstandigheden normen met een andere waarde vaststellen.

[...]

### Artikel 3.15a

1. Het plaatsgebonden risico voor een buiten de inrichting gelegen kwetsbaar object, veroorzaakt door een windturbine of een combinatie van windturbines, is niet hoger dan  $10^{-5}$  per jaar.

2. Het plaatsgebonden risico voor een buiten de inrichting gelegen beperkt kwetsbaar object, veroorzaakt door een windturbine of een combinatie van windturbines, is niet hoger dan  $10^{-6}$  per jaar.

3. Ten behoeve van het bepalen van het plaatsgebonden risico, bedoeld in het eerste en tweede lid, kunnen bij ministeriële regeling afstanden worden vastgesteld, die minimaal aanwezig moeten zijn tussen een windturbine of een combinatie van windturbines en een buiten de inrichting gelegen kwetsbaar dan wel beperkt kwetsbaar object.

## *Activiteitenregeling milieubeheer*

### artikel 3.12

1. Ten behoeve van het voorkomen of beperken van slagschaduw en lichtschittering is de

windturbine voorzien van een automatische stilstandvoorziening die de windturbine afschakelt indien slagschaduw optreedt ter plaatse van gevoelige objecten voor zover de afstand tussen de windturbine en de gevoelige objecten minder dan 12 maal de rotordiameter bedraagt en gemiddeld meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag slagschaduw kan optreden en voor zover zich in de door de slagschaduw getroffen uitwendige scheidingsconstructie van gevoelige gebouwen of woonwagens ramen bevinden. De afstand geldt van een punt op ashoogte van de windturbine tot de gevel van het gevoelige object.

2. Het bevoegd gezag kan met betrekking tot het in werking hebben van een windturbine aanvullend maatwerkvoorschriften stellen ten behoeve van het voorkomen of beperken van hinder door slagschaduw indien het eerste lid in een specifiek geval niet toereikend is.

#### *Provinciale ruimtelijke verordening 2016*

Artikel 3, eerste lid,

In deze verordening wordt mede verstaan onder een bestemmingsplan:

[...]

d. een omgevingsvergunning waarbij met toepassing van [...] artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 3°, van de Wabo van het bestemmingsplan of de beheersverordening wordt afgeweken."

Artikel 32, eerste lid,

1. Een bestemmingsplan voorziet niet in bestemmingen en regels die het bouwen of opschalen van een of meer windturbines mogelijk maken.

2. Zolang een bestemmingsplan niet voldoet aan het bepaalde in het eerste lid is het verboden om een of meer windturbines te bouwen of op te schalen tenzij sprake is van:

a. vervanging van een of meer met vergunning gebouwde windturbines waarbij geen sprake is van verwijdering als bedoeld in het vierde lid, onderdeel a;

1° buiten het op kaart 9 en op de digitale verbeelding ervan aangegeven windgebied Wieringermeer;

2° door eenzelfde aantal of minder windturbines met eenzelfde, vergelijkbare of geringere ashoogte, rotordiameter en verschijningsvorm en;

3° op gronden waarop het tijdstip van het van kracht worden van deze bepaling de bouw van een of meer windturbines volgens het bestemmingsplan is toegestaan [...].

[...]

4. In afwijking van het eerste lid mag een bestemmingsplan buiten het op kaart 9 en op de digitale verbeelding ervan aangegeven windgebied Wieringermeer bestemmingen en regels

bevatten die het bouwen of opschalen van een of meer windturbines mogelijk maken, waarbij:

a. het bouwen of opschalen van één windturbine niet eerder geschiedt dan na verwijdering van ten minste twee andere windturbines op grondgebied van de provincie;

b. de windturbines in een lijnopstelling worden geplaatst van minimaal zes windturbines;

[...]

g. de windturbines op minimaal 600 meter afstand worden geplaatst van gevoelige bestemmingen en in geval van bijzondere lokale omstandigheden normen als bedoeld in artikel 3.14a, derde lid, van het Activiteitenbesluit milieubeheer worden vastgesteld conform de daarvoor gestelde voorschriften in de Provinciale Milieuverordening Noord-Holland;

[...]

j. de omgevingsvergunning niet tot gevolg heeft dat in totaal meer dan 685,5 Megawatt windenergie op grondgebied van de provincie ruimtelijk mogelijk wordt gemaakt.

[...]

7. Gedeputeerde Staten kunnen nadere regels stellen ten aanzien van het bepaalde in het eerste tot en met het zesde lid.

[...]

#### *Uitvoeringsregeling "verdeelprocedure herstructurering Wind op Land"*

#### Artikel 2

1. Aanvragen kunnen worden ingediend van 15 januari 2016 tot en met 15 mei 2016.

2. Een aanvraag die buiten de in het vorige lid genoemde periode wordt ontvangen kan buiten behandeling worden gelaten.

#### Artikel 3

1. Een aanvraag bevat tenminste de volgende gegevens:

[...]

h. een overeenkomst tussen de aanvrager en de eigenaren van de te verwijderen windturbines waaruit blijkt dat tijdig aan het bepaalde in artikel 32, vierde lid, sub a, Provinciale Ruimtelijke Verordening zal worden voldaan;

[...]

2. Indien niet wordt voldaan aan artikel 32, vierde en vijfde lid, Provinciale Ruimtelijke

Verordening wordt een omgevingsvergunning geweigerd."

#### Artikel 4

1. Gedeputeerde Staten weigeren een omgevingsvergunning voor zover het verlenen daarvan tot gevolg heeft dat in totaal meer dan 685,5 MW windenergie op grondgebied van de provincie ruimtelijke mogelijk wordt gemaakt.

[...]

3. Indien door het honoreren van aanvragen die voldaan aan artikel 3, eerste lid, van deze regeling en aan de vereisten van artikel 32, vierde lid, van de Provinciale Ruimtelijke Verordening het maximum van 685,5 MW zou worden overschreden, dan wordt de in artikel 5 genoemde procedure toegepast"